

Juriststudenters inställning till övergång till årsintagning till juristprogrammet

En rapport av Juridiska studierådet

Rapportförfattare: Hanna Hamrén och Felix Olin

1 Inledning

1.1 Om ämnet och syftet med denna rapport

Inom Juridiska institutionen pågår en diskussion om att övergå till en årsintagning av cirka 400 juriststudenter istället för dagens terminsintagning av cirka 200 studenter. Juridiska studierådet, det utskott under Juridiska Föreningen i Uppsala som ansvarar för alla frågor relaterade till studiebevakning, har med en enkät undersökt dagens juriststudenters inställning till detta förslag. Syftet med undersökningen har varit att ta fram en nyanserad och representativ bild av studenternas inställning till förslaget samt att lyfta nya perspektiv på förslaget.

Med denna rapport vill vi i Juridiska studierådet presentera resultatet av enkäten på ett lättillgängligt men grundligt sätt. Inledningsvis kommer vi att redogöra för hur enkäten har genomförts samt uppmärksamma möjliga felkällor. Sedan följer en allmän kommentar av övergripande slutsatser som kan dras av enkätresultatet. Därefter görs en mer detaljerad genomgång av för- respektive nackdelar med förslaget, inklusive nya perspektiv som har framkommit genom enkäten. Här vill vi även belysa vissa nackdelar med förslaget som har lyfts fram som särskilt negativa av många studenter. Slutligen följer Juridiska studierådets inställning till förslaget och en avslutande kommentar.

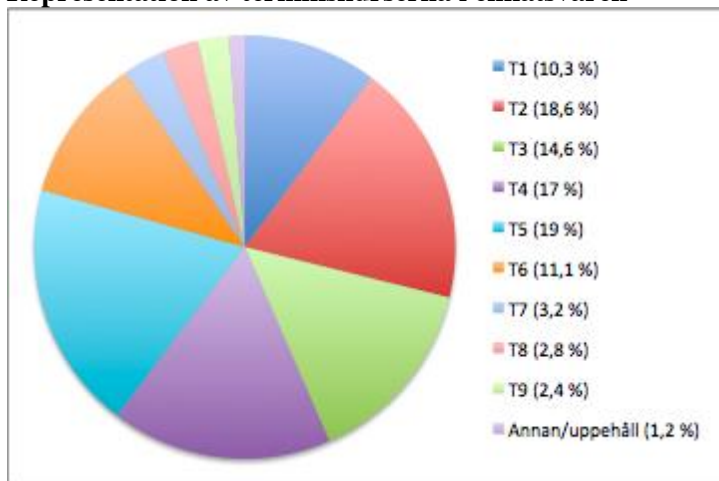
1.2 Metod

Undersökningen har gjorts genom en enkät via Google Docs. Enkäten har kortfattat presenterat förslaget samt möjliga för- och nackdelar med detta. Studenterna har därefter fått svara på om de ser ytterligare för- eller nackdelar med förslaget, om det är någon av för- och nackdelarna som de ser som särskilt positiv eller negativ, samt hur positiva de är till förslaget på en sexgradig skala. De har också fått lämna en allmän kommentar till sin inställning till förslaget. Vid lanseringen av enkäten förekom vissa tekniska problem som medförde att vissa studenter istället fick ange sin inställning på en femgradig skala. Vid sammanställningen av denna rapport har även dessa svar beaktats och "jämkats in" med övriga svar. Enkäten har funnits tillgänglig i ungefär en månad och har marknadsförts via bland annat Facebook och Studentportalen.

Syftet med att göra enkäten via Google Docs har varit att tröskeln för att svara på enkäten skulle vara så låg som möjligt för att maximera antalet svar och därigenom uppnå ett nyanserat resultat som representerar studentkollektivet väl. Enkäten har fått 253 svar, vilket vi anser vara ett högt antal. Dessutom är åtminstone grundutbildningens terminskurser relativt jämnt representerade i svaren, vilket bör bidra till ett representativt resultat. Vår bedömning är därför att enkäten ger en god bild av studentkollektivets åsikter.

Representation av terminskurserna i enkätsvaren

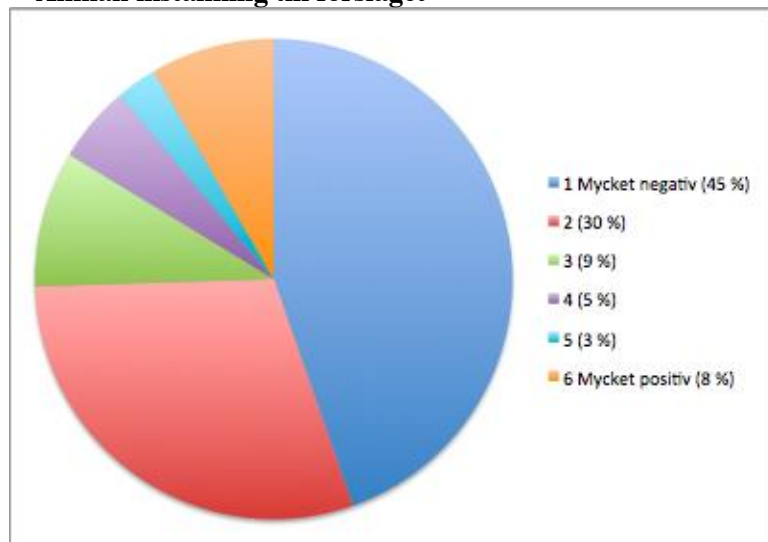
Med valet av Google Docs som plattform för enkäten ser vi två nackdelar som kan bidra till eventuella felkällor. Enkäten har dels kunnat fyllas i flera gånger av samma person, och har dels varit öppen för alla – även personer som inte studerar juridik. Vi anser dock att risken för att dessa möjligheter ska ha utnyttjats i en sådan omfattning att det har påverkat resultatet av undersökningen märkbart är liten, särskilt då enkäten endast har marknadsförts i forum för juriststudenter vid Uppsala universitet.

2 Allmän sammanfattning

Sammanfattningsvis visar enkäten en mycket negativ inställning till förslaget bland studenterna. På frågan om deras allmänna inställning till förslaget har 3 av 4 studenter valt något av de två mest negativa alternativen på en sexgradig skala. Många studenter har med mycket målande språk uttryckt sitt ogillande över förslaget. Svaren präglas genomgående av inställningen att fördelarna med förslaget främst gynnar institutionen, medan de negativa konsekvenserna uteslutande drabbar studenterna. Många svarande framhåller även att flera av de negativa följderna inte är nya problem som skulle uppstå vid en övergång till årsintagning, utan att de redan idag är högst påtagliga problem som då skulle nå en betydligt mer svårhanterlig nivå. Ett antal studenter är dock positivt inställda till förslaget. Dessa studenter har emellertid inte förklarat sin inställning i sådan mån att det går att dra några ytterligare slutsatser baserade på deras åsikter.

Allmän inställning till förslaget

3 Negativ inställning till förslaget

3.1 Allmänt

De möjliga nackdelar som presenterades för studenterna i samband med undersökningen var följande:

- Fler studenter per termin skulle öka konkurrensen om utrymmet i biblioteket och tillgången till *litteratur* vid PM-skrivande.
- Möjligheterna till *studieuppehåll* under grundutbildningen (T1–T6) skulle bli mindre flexibla eftersom studenten måste vänta till nästa gång kursen ges. Om inte alternativa lösningar föreslås skulle det innebära uppehåll med minst ett år i taget.
- Det skulle bli svårare att hitta *lokaler för undervisning* och att genomföra *digitala examinationer* med större studentgrupper. Institutionen har dock fått besked att framtida tentamenslokaler kommer att kunna hantera så stora studentgrupper.

Utöver dessa har följande möjliga nackdelar uppmärksammats av studenter genom enkäten:

- Risk för längre *rättningstider* för PM och andra examinationer. Många studenter poängterar att rättningstiderna redan idag anses vara oskäligt långa.
- Risk för brist på kompetenta *lärare*, och risk för att lärare som är specialiserade inom ett område i större utsträckning än idag kommer behöva undervisa inom andra områden, med sämre utbildningskvalitet som följd.
- Sämre *sammanhållning* på terminerna.
- Särskilda problem för de studenter som tvingas till *uppehåll på grund av sjukdom* eller dylikt och därför inte kan välja att vänta med uppehåll till avancerad nivå.
- Risk för högre *antagningskrav* till utbildningen.
- Svårare att genomföra *studiesocial verksamhet*, i synnerhet *receveckan*, som är mycket uppskattad av studenterna. Många lyfter att Uppsalas juristprogram bygger på diskussion och samarbete mellan studenter och att receveckan fyller en stor funktion i att bygga de relationer mellan studenter som krävs för detta.

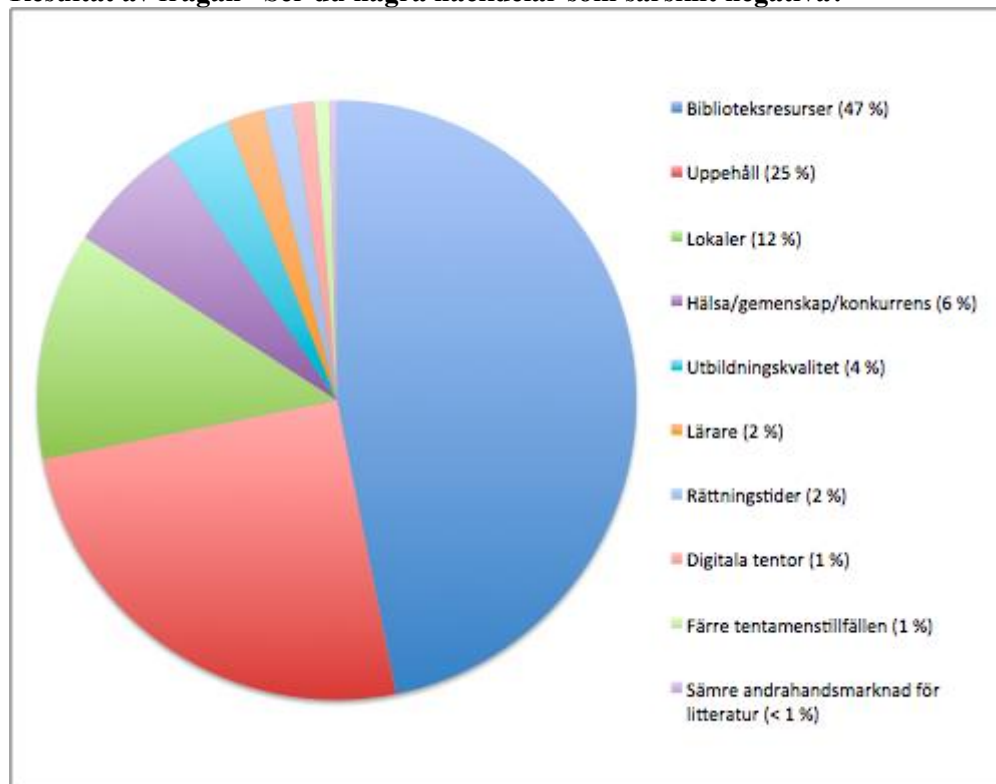
- Större studentgrupper riskerar att leda till *mer anonyma studenter* och sämre relationer mellan studenter och lärare när samma lärare undervisar fler studenter.
- Möjligheten att ta en termins *“uppehåll” mellan gymnasiet och juristprogrammet* försvinner, vilket både kan leda till att färre personer söker sig till programmet och att nya studenter i högre grad saknar den studiemotivation och/eller personliga mognad som krävs för att genomföra studierna på ett bra sätt, vilket i sin tur leder till sämre utbildningskvalitet.
- Eventuellt högre *konkurrens om jobb* när fler examineras samtidigt.
- *Minskat intresse* för Uppsalas juristprogram när vårintagning finns på andra lärosäten.
- Större föreläsningssgrupper skulle göra det *svårare att ta till sig undervisningen*.
- Att varje terminskurs endast ges en gång per år leder till *färre tentamenstillfällen* vilket skulle kunna minska genomströmningen på programmet, eller åtminstone utgöra problem för de studenter som inte skriver en godkänd tentamen första gången.
- När varje terminskurs endast ges en gång per år kommer färre terminskurser finnas att utvärdera och *förbättringar av kurserna* riskerar därför att ta längre tid att genomföra.
- Fler studenter skulle tvingas ta ett *uppehåll mellan examen och tingstjänstgöring*.
- Fler seminariegrupper minskar möjligheterna att ge alla seminarier under samma dag, vilket försvårar *schemalagningen* av föreläsningar och seminarier i anslutning till varandra och i en rimlig följd.
- Fler studenter leder till mer arbete för till exempel *amanuenser* och därigenom sämre kontakt mellan studenter och amanuenser/övrig administration.

3.2 Särskilt uppmärksammade nackdelar

Nedan redovisas resultatet av enkätfrågan “Ser du några nackdelar som särskilt negativa?”. Somliga nackdelar har lyfts fram av ett stort antal studenter som särskilt negativa. Dessa nackdelar utgörs främst av försämrad tillgång till biblioteksresurser (47 %), att möjligheten till en termins uppehåll under grundutbildningen försvinner (25 %) samt ökad lokalbrist för seminarier och föreläsningar (12 %). Vissa studenter har angett flera nackdelar som särskilt negativa. Dessa studenters åsikter redovisas nedan vid samtliga nackdelar som de har lyft fram.

Resultat av frågan “Ser du några nackdelar som särskilt negativa?”

I legenden till diagrammet avser “Biblioteksresurser” naturligtvis *försämrade* biblioteksresurser, “Uppehåll” naturligtvis *avsaknaden* av möjligheter till uppehåll, och så vidare.

Det bör noteras att flera av nackdelarna, särskilt bristen på biblioteksresurser, är något som i princip samtliga studenter poängterar redan är stora problem i dagsläget som kommer att *förvärras* om reformen genomförs, inte nya problem som riskerar att *uppstå*. Nedan följer en närmare genomgång av de mest uppmärksammade nackdelarna.

3.2.1 Biblioteksresurser

Den i särklass mest frekventa kritiken mot förslaget gäller tillgången till biblioteksresurser. En mycket stor andel studenter har framhållit att detta är ett närmast akut problem redan idag, och att en situation där en terminskurs med 400 studenter samtidigt behöver tillgång till biblioteket för PM-skrivande eller andra uppgifter skulle vara en omöjlighet. Många studenter har även påpekat att detta är ett problem som har blivit större på nya Juridiska Biblioteket (JB) eftersom studieplatserna nu har blivit färre och många exemplar av böcker har plockats bort av platsskäl.

Kritiken fokuserar huvudsakligen på två saker: konkurrensen om resurser i form av tryckt litteratur och bristen på studieplatser på JB för att kunna använda litteraturen (som vanligtvis inte får tas med från lokalerna). Nedan följer ett urval av de kommentarer som har berört biblioteksresurser:

“Som det är i dagsläget är antalet läsplatser på JB alldeles för få. Om en kommer dit efter 11 (t.ex. om en har seminarium innan) är det mycket svårt att få plats. Datasalen är ofta bokad vilket ytterligare minskar antalet läsplatser. Det finns väldigt få böcker att använda sig av vid PM-skrivning och dessa är i princip alltid upptagna. Att behöva samsas om böcker och platser med ytterligare 200 st vore inte hållbart. “

“För närvarande är det lättare att hitta en hyreslägenhet till rimligt pris med förstahandskontrakt i gamla stan (en statsdel i Stockholm) än att hitta en bra plats på juridiska biblioteket. Nu har jag haft turen att endast skriva en PM sedan det nya biblioteket inreddes. Men jag företar hellre en guidad tur i helvetet - och stannar kvar där - än att igen utsätta mig för den hets och det krig som det innebär att ha PM-period på bibblan.”

“Särskilt platsbristen på JB. Redan som det var under PM-perioden den här terminen var det horribelt. Flera gånger fanns det ingen plats överhuvudtaget och jag fick därför sitta på golvet vid flera tillfällen. I kombination med att det finns väldigt få relevanta böcker i begränsad upplaga för PM (ex. Dahlsmans Rättsekonomi) gör att jag anser det verklighetsfrånvänt att fördubbla antalet elever per termin som ska slåss om böckerna och platserna på JB under samma PM-period. Denna ståndpunkt vet jag delas av många andra studenter. Redan som det är nu måste något göras åt platsbristen.”

3.2.2 Studieuppehåll

Att möjligheten till en termins uppehåll under grundutbildningen försvinner betonas av en stor andel studenter som en betydande nackdel med förslaget. Många framhåller att uppehåll kan tas av en rad anledningar: utbytesstudier, studier vid en annan institution, sjukdom, stress eller nationsaktivitet. Särskilt att ofrivilliga uppehåll på grund av till exempel sjukdom skulle medföra att studenten inte kan komma tillbaka till studierna förrän efter ett år framhålls som en mycket negativ konsekvens av flera svarande.

Flera studenter understryker även att utbildningen är mycket krävande och att det finns en risk att studenter som behöver ta ett uppehåll av hälsoskäl istället “pressar sig” igenom utbildningen med psykisk ohälsa som följd. Många påpekar även risken för att studenter som tar uppehåll inte kommer att återkomma till utbildningen i samma utsträckning som idag, eller att studenter som behöver eller vill ta uppehåll istället helt enkelt kommer att välja att hoppa av programmet.

3.2.3 Lokaler

Många studenter har uttryckt oro över att förslaget kan leda till såväl lokalbrist för föreläsningar och seminarier som brist på studieplatser för självstudier och basgruppsmöten. Synpunkterna angående studieplatser för självstudier och basgruppsmöten samt seminariesalar kan till viss del antas bero på ett missförstånd av förslaget, då reformen inte skulle medföra att det totala antalet studenter på programmet skulle öka. Här bör dock framhållas att flera studenter har angett att det redan idag är ett problem att hitta lokaler för basgruppsmöten, och att ett antal studenter menar att det är ett problem att seminarier ofta hålls i olika lokaler varje gång samt i lokaler som inte är anpassade till ändamålet. Flertalet lokaler som idag används för seminarieundervisning upplevs som för små och/eller feldisponerade för denna undervisning. Många studenter befarar att dessa problem skulle öka om reformen genomfördes.

Även frågan om föreläsningssalar framhålls av flera studenter som problematisk redan i nuläget. Tyngdpunkten i kritiken ligger på att föreläsningar ofta bokas i många olika lokaler utspridda i Uppsala, vilket försvårar för studenterna att planera och genomföra sina självstudier. Flera studenter har även framhållit farhågor för platsbrist på föreläsningarna om antalet studenter på samma termin skulle fördubblas.

4 Positiv inställning till förslaget

De möjliga fördelar som presenterades för studenterna i samband med undersökningen var följande:

- *Institutionens arbete* med utvärdering, planering och genomförande av kursen underlättas, vilket förhoppningsvis skulle höja kvaliteten på utbildningen.
- *Antagningen till utlandsstudier* skulle endast ske efter termin 6 och därför bli mer lättadministrerad och rättvis.
- Samordningen mellan ämnesmässigt likartade terminer (T1/T6, T2/T3) skulle vara lättare med möjligheter till *utbyte av pedagogisk erfarenhet*, vilket skulle bidra till en helhetssyn på utbildningen.
- Forskning och undervisning kan bli lättare att kombinera, då *ostörd forskningstid* kan förläggas till den termin undervisning inte ges.
- Större studentgrupper på grundutbildningen skulle kunna innebära större lärarlag vilket bidrar till *fler perspektiv* inom ämnet.
- Behovet av *administrativa resurser* skulle minskas något.

Utöver dessa har följande möjliga fördelar uppmärksammats av studenter genom enkäten:

- *Mer rättvisande antagningsbesked* om färre personer skulle söka endast för att se "om de kommer in".
- Mer rättvisa mellan studenter i konkurrensen om attraktiva *sommarjobb* (eftersom många mer kvalificerade sommarjobb kräver att studenten har läst termin 6).
- Studenterna skulle ges en möjlighet att *lära känna fler studenter* på sin termin.

Som har framgått är det betydligt färre studenter som har sett fördelar än nackdelar. Det bör särskilt framhållas att många studenter har valt att även under denna fråga särskilt poängtera att de inte ser några som helst positiva aspekter på förslaget, eller istället har valt att ytterligare framhäva de negativa konsekvenserna som de befarar.

5 Juridiska studierådets inställning till förslaget

Juridiska studierådets representanter i Utbildningsutskottet har deltagit i delar av de diskussioner som har förts på institutionen angående en övergång till årsintagning. Vidare har Juridiska studierådet diskuterat frågan internt. Nedan följer en sammanfattning av våra reflektioner kring förslaget.

Inledningsvis vill vi understryka att vi förstår den positiva inställningen till reformen som finns bland institutionens medarbetare, och vilken förbättring reformen skulle kunna innebära för deras arbetsmiljö. Som vi har visat i denna rapport finns det dock även betydande nackdelar med förslaget som har uppmärksammats både av institutionen och av studenter. Juridiska studierådet delar uppfattningen som har framkommit genom enkäten att förslaget främst medför fördelar för institutionen och nackdelar som drabbar studenterna. Utöver att dessa nackdelar drabbar studenterna direkt påverkas naturligtvis i förlängningen även kvaliteten på utbildningen om studenternas arbetssituation försämras. Juridiska studierådet vill även framhålla att vissa negativa effekter skulle drabba vissa studentgrupper i synnerhet. Exempelvis är möjligheten att ta en termins uppehåll viktig för studenter med barn som annars skulle tvingas till onödigt långa studieuppehåll i samband med föräldraledighet.

Mot bakgrund av ovanstående anser vi att det är av yttersta vikt att studenternas farhågor tas på allvar. Vår uppfattning är att de påtalade negativa konsekvenserna *med styrka talar mot att genomföra förslaget*. Resultaten av undersökningen visar att denna åsikt delas av en övervägande majoritet av studentkollektivet. Det kan inte nog understrykas med vilken kraft många studenter har framfört sin

negativa inställning till förslaget. Om förslaget ändå genomförs bör ett krav vara att *en tydlig strategi för att hantera de problem som har uppmärksammats* tas fram.

För att minska den negativa effekten av de bristande biblioteksresurserna skulle en möjlighet vara att öka tillgången till digitala resurser för studenterna. Detta skulle exempelvis kunna ske genom utökade abonnemang av centrala resurser såsom Karnov och Zeteo, eller genom digitalisering av befintliga tryckta resurser. Vidare skulle en ökad användning av inspelade föreläsningar och e-föreläsningar minska problemen till följd av bristen på föreläsningssalar dimensionerade för stora studentgrupper. Tillgången till digitaliserade föreläsningar skulle även kunna underlätta studenternas självstudier.

Inom institutionen har det vidare diskuterats att införa en möjlighet för studenterna att läsa termin 5 och 6 i omvänd ordning, vilket skulle möjliggöra studieuppehåll under en termin efter termin 4. Juridiska studierådet anser att detta skulle vara en mycket bra möjlighet om reformen genomförs. Det vore även önskvärt om en liknande ordning kunde införas redan från tidigare terminer. Mot möjligheten att läsa terminer i omvänd ordning har framförts att en sådan ordning eventuellt kan hindra en framtida bolognaanpassning av utbildningen. Ur ett studentperspektiv är det dock vår uppfattning att möjligheten till uppehåll under utbildningen väger tyngre än en eventuell bolognaanpassning.

6 Avslutande kommentar

Bra arbetsvillkor för institutionens medarbetare är givetvis i högsta grad önskvärt. Vi bör emellertid inte bortse från de mycket negativa konsekvenserna som en övergång till årsintagning skulle medföra för studenterna, eller från studentkollektivets inställning till förslaget. Juristutbildningen vid Uppsala universitet är sedan flera hundra år en av de främsta i landet. En utveckling där studenternas arbetsvillkor försämrats och tillgången till centrala resurser minskar är inte förenlig med att fortsättningsvis kunna titulera oss "Sveriges bästa juristutbildning". Istället bör vi verka för en utveckling där moderna resurser och hjälpmedel är ett självklart inslag i utbildningen som förbereder juriststudenterna för det verkliga arbetslivet, och där studenterna har förutsättningarna att bli så bra jurister som möjligt. Därför är det Juridiska studierådets uppfattning att förslaget inte bör genomföras.